

**RECENZJA DOROBKU ARTYSTYCZNEGO, TWÓRCZEGO
I DYDAKTYCZNEGO DR JOACHIMA MENCLA
W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM**

Podstawowe dane recenzenta:

Katowice, 28.01.2018 r.

dr hab. Paweł Tomaszewski

Dziedzina – sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna – instrumentalistyka

Akademia Muzyczna

im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

Wydział Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu

Zleceniodawca opinii:

Wydział Instrumentalny Akademii Muzycznej w Krakowie. Zlecenie podjęte w związku z decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 7 listopada 2018 r., powołującą mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Joachima Mencla.

Do pisma nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie została dołączona dokumentacja oraz zapis dzieła artystycznego.

Podstawowe dane o habilitancie:

Joachim Mencil jest absolwentem Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Otrzymał tytuł magistra sztuki w specjalności fortepian jazzowy w roku 1991. W roku 2012 uzyskał stopień naukowy doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej kompozycja i teoria muzyki, specjalność kompozycja.

Działalność artystyczną habilitanta można podzielić na dwa główne nurty stylistyczne – stricte jazzowy oraz szeroko rozumiany nurt muzyki popularnej wywodzącej się z muzyki soul i gospel, z licznymi ukłonami w stronę muzyki poważnej, filmowej, teatralnej czy poezji śpiewanej. Na wszystkich polach Joachim Mencil odnosi bardzo duże sukcesy. Świadczyć o nich mogą m. in. artyści oraz zespoły, z którymi habilitant współpracował bądź nadal współpracuje. W pierwszej kolejności należy wymienić autorskie trio jazzowe Joachima Mencla, które już podczas studiów zrealizowało w 1991 r. sesję nagraniową dla Polskiego

Radia. W tym czasie habilitant był również członkiem Kwartetu Piotra Wojtasika. Kontynuując jazzową ścieżkę kariery habilitanta, ważnym zespołem był Kwartet Janusza Muniaka, z którym współpraca rozpoczęła się w roku 1993 i zaowocowała nagraniem płyty „Contemplation“ w roku 2015. Joachim Mencil zapraszany był również na koncerty z kontrabasistą Andrzejem Cudzichem, z którym również powstało nagranie CD pt. „Simple Way“ w roku 1997. W roku 1993 rozpoczęła się trwająca do dziś współpraca habilitanta z amerykańskim klarncistą Bradem Terryem. Oscylujący pomiędzy muzyką klasyczną, jazzową i rockową słynny skrzypek Nigel Kennedy zaprosił Joachima Mencla do udziału w swoim projekcie w roku 2002. Dwa wyżej wymienione nazwiska wprowadziły habilitanta na międzynarodowe sceny muzyczne, takie jak londyńskie Royal Albert Hall. jmTrio, to autorska formacja habilitanta, która koncertuje od 2003 r. oraz ma na swoim koncie płytę „Interludium“.

Z pozajazzowego kręgu stylistycznego wymienić należy autorski projekt New Life'm, określany przez habilitanta mianem współczesnej muzyki gospel. W skład zespołu wchodziły artyści tacy jak Mieczysław Szcześniak, Marcin Pospieszalski, Robert Cudzich, Piotr Jankowski, później Natalia Niemen, Mate.O oraz Barbara Włodarska, a obecnie śpiewa Agnieszka Musiał. Przy tej okazji warto zaznaczyć, iż zainteresowania oraz osiągnięcia habilitanta wychodzą szerzej poza specjalność instrumentalistykę, a mianowicie ma on na koncie bardzo obszerny dorobek kompozytorski oraz aranżerski. Oprócz własnych zespołów zaopatrywał w swoją twórczość artystów takich jak Ewa Bem, wspomniany Mieczysław Szcześniak, Nina Stiller Anna Maria Jopek, kameruńska wokalista Kaissa oraz Karolina Styła. Muzyka habilitanta brzmi również w produkcjach filmowych – film muzyczny „Deszcz“ (TVP), „Chicago“ (TVN), „Podróż Do Zielonych Cieni“, „Wieża Babel“. Jochim Mencil jest również autorem spektakli baletowych i pantomim, m.in. „Champion“ z r. 2000. Pisał również utwory kameralne, m.in. dla Kwartetu Rubinstein oraz angielskiego klarncisty Davida Cmpbella. Jest również autorem kantaty jazzowej „Miłość Mi Wszystko Wyjaśniła“ do tekstów Karola Wojtyły. Dzieło to doczekało się licznych wykonań, a w roli solistów brali w nim udział Dino Saluzzi, Lee Konitz, Ewa Bem, Kaissa, Jorgos Skolias, Mieczysław Szcześniak, Janusz Muniak, a w późniejszych latach Richard Galliano i Dave Liebman. El Greco to kolejny projekt z udziałem Joachima Mencla, przy współpracy z wokalistą Jorgosem Skolasem. Habilitant jest również autorem muzyki do oratorium „Transitus“, „Projektu Tuwim“, widowiska multimedialnego „Frassati“. Obecnie pracuje nad nowym programem zatytułowanym „Joachim Mencil Artisena“.

Istotnym punktem w karierze habilitanta jest działalność naukowo-dydaktyczna, której świadectwem jest fakt bycia wykładowcą fortepianu jazzowego, zajęć zespołowych oraz z etnomuzykologii w Akademii Muzycznej w Krakowie. Współpracuje również z „Małą Akademią Jazzu“, „Międzynarodową Letnią Akademią Jazzu w Krakowie“, „Krakowską Szkołą Jazzu i Muzyki Rozrywkowej“, warsztatami muzycznymi w Aberystwyth (Walia), oraz jako nauczyciel wizytujący w Webster University w Saint Louis. Był również zapraszany w charakterze jurora podczas konkursów Jazz Contest w Tarnowie.

Ocena Autoreferatu

Autoreferat prowadzi czytelnika przez karierę artystyczną Joachima Mencla, począwszy od lat studenckich, a skończywszy na aktualnych projektach i planach na przyszłość. Mimo skromnej objętości jest on bardzo przejrzysty, a bogactwo nazwisk artystów, z którymi pracował habilitant, jak również ilość oraz wielkość projektów przez niego tworzonych, czy zakres podejmowanych stylistyk, są bardzo imponujące. Warty podkreślenia jest fakt, iż wszechstronność muzyczna Joachima Mencla zaowocowała współpracą z artystami wywodzącymi się z różnych dziedzin i gatunków muzycznych. Od muzyki jazzowej, przez gospel, soul, pop, muzykę teatralną i filmową, aż po muzykę poważną, dorobek habilitanta świadczy o jego wysokim uznaniu we wszystkich wymienionych dziedzinach sztuk muzycznych. Wątek naukowo-dydaktyczny w życiu Joachima Mencla odgrywa również bardzo znaczącą rolę, brak jednak w autoreferacie wzmianki o sukcesach pedagogicznych jego studentów czy absolwentów. Mimo tego faktu wymienione w dokumencie osiągnięcia są wyjątkowe i godne podziwu.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Dzieło artystyczne wskazane przez habilitanta to płyta CD pt. „Contemplation“ nagrana w Studiu Koncertowym Polskiego Radia w Katowicach w lipcu 2012 roku, a wydana w roku 2015 przez Inspirafon. W skład zespołu występującego na nagraniu wchodzi saksofonista Janusz Muniak, pianista Joachim Mencil, kontrabasista Willem von Hombracht oraz perkusista Harry Tanschek. Na płycie znajduje się dziewięć utworów, z których pięć to standardy jazzowe („Time For Love“, „Alone Together“, „What Are You Doing The Rest Of Your Life“, „I Fall In Love Too Easily“ oraz „Body And Soul“), dwie kompozycje amerykańskich pianistów jazzowych McCoy Tynera („Contemplation“) oraz Kenny Barona („Sunshower“), oraz dwie kompozycje polskie – „Moja Ballada“ Krzysztofa Komedy oraz „Annie“ Janusza Muniaka. Warty podkreślenia jest fakt, iż producentem muzycznym tego wydawnictwa jest habilitant.

Stylistyka, jak sama nazwa płyty wskazuje, sprzyja kontemplacji. Dominują umiarkowane i wolne tempa, klasyczna elegancja brzmieniowa, dbałość o detal. Usłyszeć można utwory w aranżacjach swingowych jak *Alone Together* lub część improwizacyjna *Mojej Ballady*, stylistykę jazzowej bossa novy („*Contemplation*“, „*Annie*“, „*Body And Soul*“), afro-kubańskie „*Sunshower*“, czy „*What Are You Doing The Rest Of Your Life*“ o zabarwieniu kubańskiego bolera. „*Time For Love*“ i „*I Fall In Love To Easily*“ to klasyczne jazzowe ballady. Wszystkie utwory utrzymane są w metrum 4/4 oraz posiadają typowe dla wielu, jeśli nie większości jazzowych interpretacji formy – temat / improwizacje / temat. Brak autorskich elementów aranżacyjnych takich jak introdukcje, „special chorusy“, cody, reharmonizacje, zmiany metrum czy rytmiczne unisona nie są w przypadku tego nagrania wartością negatywną, wręcz przeciwnie, pozwalają słuchaczowi skupić się na esencji wypowiedzi muzycznej. Każdy muzyk jest odpowiedzialny za stworzenie swojej partii w ramach ustalonej stylistyki i na kanwie danej kompozycji, co w przypadku tej klasy muzyków dało efekt w postaci bardzo dojrzałej konstrukcji artystycznej. Płyta jest niewątpliwie hołdem oddanym tradycji jazzowych kwartetów takich mistrzów jak Lester Young, Dexter Gordon czy Stan Getz. Janusz Muniak, jako spadkobierca wspomnianych gigantów, trafia w tym nagraniu w sedno swojej muzykalności. Narracja jego saksofonowych opowieści wydaje się wprowadzać słuchacza zarówno w stan medytatywnego skupienia jak i kontemplacyjnego odprężenia. Gra Joachima Mencla jest wyważona w warstwie akompaniamentu, a w improwizacjach odznacza się świetnym swingowym pulsem oraz zawiera sporą dawkę bluesowego charakteru. Warto również zwrócić uwagę na plan harmoniczny i jego sposób realizacji przez habilitanta. Operuje on bogato brzmiącymi układami, które często konsekwentnie stosuje w harmonizowaniu melodii, przez co warstwa akompaniamentu nie jest monotonna i z pewnością stanowi ważne źródło inspiracji dla improwizatora. Zmiany rejestrów w fortepianie odbywają się zawsze płynnie i mają uzasadnienie bądź w tym, co aktualnie zagrał solista, bądź w chęci płynnej realizacji koncepcji pianisty. Rytmiczna baza w postaciach Willema von Hombrachta oraz Harry’ego Tanschek’a stanowi solidne dopełnienie tego artystycznego dzieła i nadaje całości wyjątkową aurę.

Ocena osiągnięć artystycznych

Osiągnięcia Joachima Mencla należy rozpatrywać pod kątem dwóch specjalności - pianistyki oraz kompozycji i aranżacji. W obu przypadkach jest on artystą o indywidualnym stylu, z głębokim wyczuciem gatunku oraz świetnym warsztatem zarówno technicznym w

kontekście pianistyki, jak i kompozytorskim. Teza ta ma potwierdzenie zarówno w dorobku, który stanowi podstawowe źródło oceny recenzenta, jak i w ilości oraz jakości stworzonych projektów czy wykonań artystycznych.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Kariera dydaktyczna habilitanta rozpoczęła się w roku 1990 od Ogólnopolskich Warsztatów Jazzowych w Puławach, w których prowadził on klasę fortepianu. Kolejne wydarzenia, w których uczestniczył Joachim Mencil w charakterze wykładowcy to: „Mała Akademia Jazzu“, konferencja „International Association of Jazz Educators w Chicago“, „Międzynarodowa Letnia Akademia Jazzu“, warsztaty „Dobry Ruch, Dobra Muzyka“, letnie warsztaty muzyczne w Aberstwyth w Walii, „Sieć Jedności“ w Krasielowie na Ukrainie, warsztaty gry na lirze korbowej oraz pieśni dziadowskich w Strzelewie, warsztaty muzyczne dla uczestników konkursu Jazz Contest Tarnów. W latach 2003 – 2005 jako wykładowca wizytujący prowadził klasy kompozycji i improwizacji na Webster University w Saint Louis (USA). Od roku 2007 jest zatrudniony w Katedrze Muzyki Współczesnej, Jazzu i Perkusji w Akademii Muzycznej w Krakowie. W autoreferacie brakuje informacji o osiągnięciach studentów, absolwentów bądź uczestników warsztatów prowadzonych pod okiem habilitanta. W związku z powyższym moja ocena osiągnięć dydaktycznych Joachima Mencil ograniczy się wyłącznie do stwierdzenia, iż wspomniane wydarzenia muzyczne, warsztaty oraz placówki dydaktyczne mają bardzo prestiżową pozycję w świecie muzycznym, a fakt, iż habilitant jest ich częścią świadczy o jego wysokich zdolnościach edukacyjnych.

Konkluzja

Zarówno dorobek artystyczny jak i pedagogiczny habilitanta wykazany w autoreferacie, stawia go w pierwszym szeregu polskich pianistów, kompozytorów i aranżerów. Wybrane przez niego dzieło w postaci płyty CD „Contemplation“ odznacza się najwyższą dbałością o detal, stylistyczną wrażliwością i dojrzałością. Popieram wniosek o przyznanie Doktorowi Joachimowi Mencilowi stopień doktora habilitowanego sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

dr hab. Paweł Tomaszewski

